

## BİBLİYOGRAFYA :

Süzenî, *Dîvân* (nşr. Nâsirüddin Şah Hüseyinî), Tahran 1338 hş., neşredenin girişi, s. 1-28; Avfî, *Lübâb*, II, 191-198; Rızâ Kulu Han Hidâyet, *Mecma'u'l-fuşahâ* (nşr. Müzâhîr Musaffâ), Tahran 1340 hş./1961, II, 703-708; Storey, *Persian Literature*, V/2, s. 546-550; Safâ, *Edebîyyât*, II, 622-626; Rypka, *HLL*, s. 214-215; Ethé, *Târîh-i Edebîyyât*, s. 117-118; M. M. Yunus, *es-Süzenî es-Semerkanî ve şî'rühü'l-câd*, Kahire 1989; Bedî-üzzaman Fîrûzanfer, *Sûhan ü Sûhanverân*, Tahran 1369 hş., II, 315-322; Abdülhüseyn Zerrînkûb, *Nağd-i Edebî*, Tahran 1373 hş., s. 217; a.mlf., *Ez Güzeşte-yi Edebî-yi İrân*, Tahran 1375 hş., s. 293-294; Alizâde, "Süzenî-yi Semerkandî", *Dânişnâme-yi Edebî-i Fârsî* (nşr. Hasan Enûşe), Tahran 1380 hş., I, 526-527; F. C. de Blois, "Süzenî", *El<sup>2</sup>* (İng.), IX, 916; Gulâm Mustafa Han, "Süzenî", *UDMİ*, XI, 449-452.



NİMET YILDIRIM

## SÜZİ

(سوزی)

(1765-1830)

Mutasavvıf, divan şairi.

Sivas'ta doğdu. Adı Ahmed'dir. Halvetiyye tarikatının Şemsiyye kolunun kurucusu Şemseddin Sivâsî'nin (ö. 1006/1597) torunlarından. İlmî ve tasavvufî bir çevrede iyi bir eğitim alarak yetişti. Dinî bilgileri Hâdimî'den, tasavvufu ilgili bilgileri Şeyh Abdülmecid Efendi'den öğrendi. 1198'de (1784) hacca gitti. Sivas'a dönüşünden sonra Şemsî Dergâhı'nda postnişin oldu. Süzî 1246 (1830) yılında Sivas'ta vefat etti ve Sivas Meydan Camii'ndeki Şemseddin Sivâsî Türbesi'ne defnedildi. Yusuf Ak-yurt'un *Sivas Şehri* (*Resimli Türk Abideleri*) adlı eserinde (XVII, şekil 53) mevcut Kara Şemseddin Sivâsî Türbesi krokisine göre 18 numaralı mezar Süzî Ahmed Efendi'ye aittir. Divanında yer alan, Halvetiyye tarikatı silsilesini anlattığı bir manzumede (s. 22) kendisinin Şemseddin Sivâsî'den

sonra yedinci şeyh olduğunu ve Şeyh Abdülmecid Efendi'den el aldığını belirtmektedir.

"Süzi" mahlasını kullanan şairin şiirlerinde pek başarılı olduğu söylenemez. Nitekim kendisi de divanın sonunda yer alan uzunca bir manzumesinde, "Gerçi nâ-mevzun mühlmel çok-durur bunda kelâm" mısraı ile şiirlerinin sanat değerinin fazla olmadığını ifade etmiş, İbnülemin Mahmud Kemal de, "Kişi noksânını bilmek gibi irfân olmaz" sözünü bu kanaate iştirakini belirtmiştir. Manzumelerinden bir kısmı ilâhi olarak bestelenmiştir.

Eserleri. 1. *Divan*. Müstezad nazım şekliyle yazılmış iki, kaside şeklinde bir münâcât ve iki na'tla başlayan divanda daha sonra tasavvufî şiirler yer almaktadır. 192 sayfadaki ibaret divan Şemseddin Sivâsî'nin mevlidinden seçilmiş bölümlerin de ilâvesiyle Mehmed Eşref Efendi tarafından bastırılmıştır (bk. bibl.). Çeşitli yazma nüshaları bulunan eser üzerinde (Kaplan, I/1 [1994], s. 42) Ayşe Ulusoy *Suzi Divanı* (*Tenkittli Neşir*) (2004, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü) ve Metin Ceylan (1999, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü) yüksek lisans çalışması yapmışlardır. 2. *Sülûknâme*. *Tarikatnâme* adıyla da bilinen eserde sülûk ve tarikat âdâbından bahsedilmektedir. Mensur olup içinde yer yer manzum kısımlar da bulunan eserin Süleymaniye Kütüphanesi'nde üç nüshası tesbit edilmiştir (Osman Huldî Öztürkler, nr. 63/14; Hacı Mahmud Efendi, nr. 3131/2; Mihrişah Sultan, nr. 198/1). 3. *Pendnâme*. Tasavvufî nasihatlerden ibaret olan doksan altı beyitlik mesnevide zâhir ve bâtin ilminden, mücâhededen, kötü huylardan arınmaktan vb. hususlardan bahsedilmektedir. Eserin Süleymaniye Kütüphanesi'nde iki yazması mevcuttur (Osman Huldî Öztürkler, nr. 63/7; Mihrişah Sultan, nr.

198/2). Manzumenin tenkittli neşirini bir makale halinde yayımlayan Mahmut Kaplan (bk. bibl.) matbu bir nüshası daha olduğunu bildirmektedir. Eser ayrıca Alim Yıldız tarafından yayımlanmıştır (bk. bibl.). Kaynaklarda Süzî'nin *Kasîde-i Bür'e Ter-cümesi* adlı bir eserinden daha bahsedilmektedir.

## BİBLİYOGRAFYA :

Süzi, *Divan*, İstanbul 1290; *Osmanlı Müellifleri*, I, 89; İbnülemin, *Son Asır Türk Şairleri*, III, 1743-1744; *İzâhu'l-meknûn*, I, 509; Yusuf Ak-yurt, *Sivas Şehri* (*Resimli Türk Abideleri*), TTK Ktp., Latin Harfli Yazmalar, nr. 594, XVII, şekil 53; Alim Yıldız, *Sivaslı Şairler Antolojisi*, İstanbul 2003, s. 42-45; a.mlf., "Ahmed Süzi ve Pendnâmesi", *Osmanlılar Döneminde Sivas Sempozyumu* (21-25 Mayıs 2007), *Sempozyum Bildirileri*, Sivas 2007, II, 353-360; Mahmut Kaplan, "Ahmed Süzi ve Pend-nâmesi", *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, I/1, Van 1994, s. 41-52; "Ahmed Süzi Efendi", *TDEA*, I, 75.



HASAN AKSOY

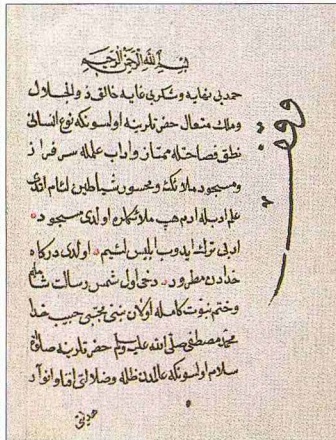
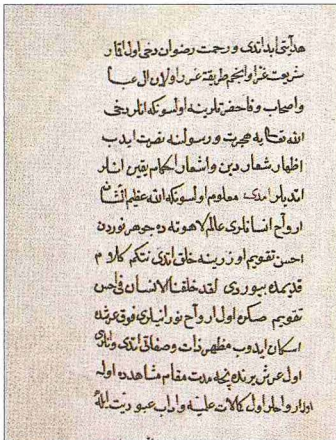
## SÜZİ ÇELEBİ

(ö. 931/1524)

Gazavatnâme'yle tanınan Osmanlı şairi.

1455-1465 yılları arasında Prizren'de doğdu. Adı Mehmed b. Mahmûd b. Abdullah'tır. Nakşibendî tarikatına mensup olduğundan Süzî-i Nakşibendî, bazı kaynaklarda ise Süzî-i Rûmî, Süzî-i Pürzerrînî, Mevlânâ Süzî, Sozi Çelebi / Efendi / Baba gibi isimlerle de anılmaktadır. Kardeşi Nehârî ile birlikte başladığı medrese tahsilini bir gönül macerası yüzünden tamamlayamadı. Daha sonra Mihaloğulları'ndan Plevne kolunu temsil eden Gazi Ali Bey'in (ö. 906/1500) maiyetine girerek onun akınlarını yazdı. Ali Bey'in vefatından sonra oğlu Mihaloğlu Mehmed Bey'in yanında bulunarak onun da akınlarını yazmaya devam etti. 916'da (1510) Prizren'e döndü. Burada İlyas Hoca mahallesinde Bistrica suyu kenarında bir mescid, medrese ve kütüphane, medresenin hemen yanına yakın zamana kadar kullanılmakta olan bir çeşme ile külliye şehrin diğer tarafıyla irtibatını sağlamak üzere bir köprü yaptırdı. İnşa edildiği dönemdeki taş işçiliğinin güzel bir örneği olan köprünün bugün sadece bir gözü ayaktaadır. Osmanlı mimarisinin en eski örneklerinden biri olan Süzî Camii ise yapılan özensiz onarımlar yüzünden günümüzde farklı bir kimliktedir (Ayverdi, bk. bibl.).

Süzi Çelebi, Kalkandelen'de (Virmişa) halka zulmeden bir kadıyı yazdığı bir ga-



Süzi'nin *Sülûknâme* adlı eserinin ilk iki sayfası (Süleymaniye Ktp., Mihrişah Sultan, nr. 198/1)